

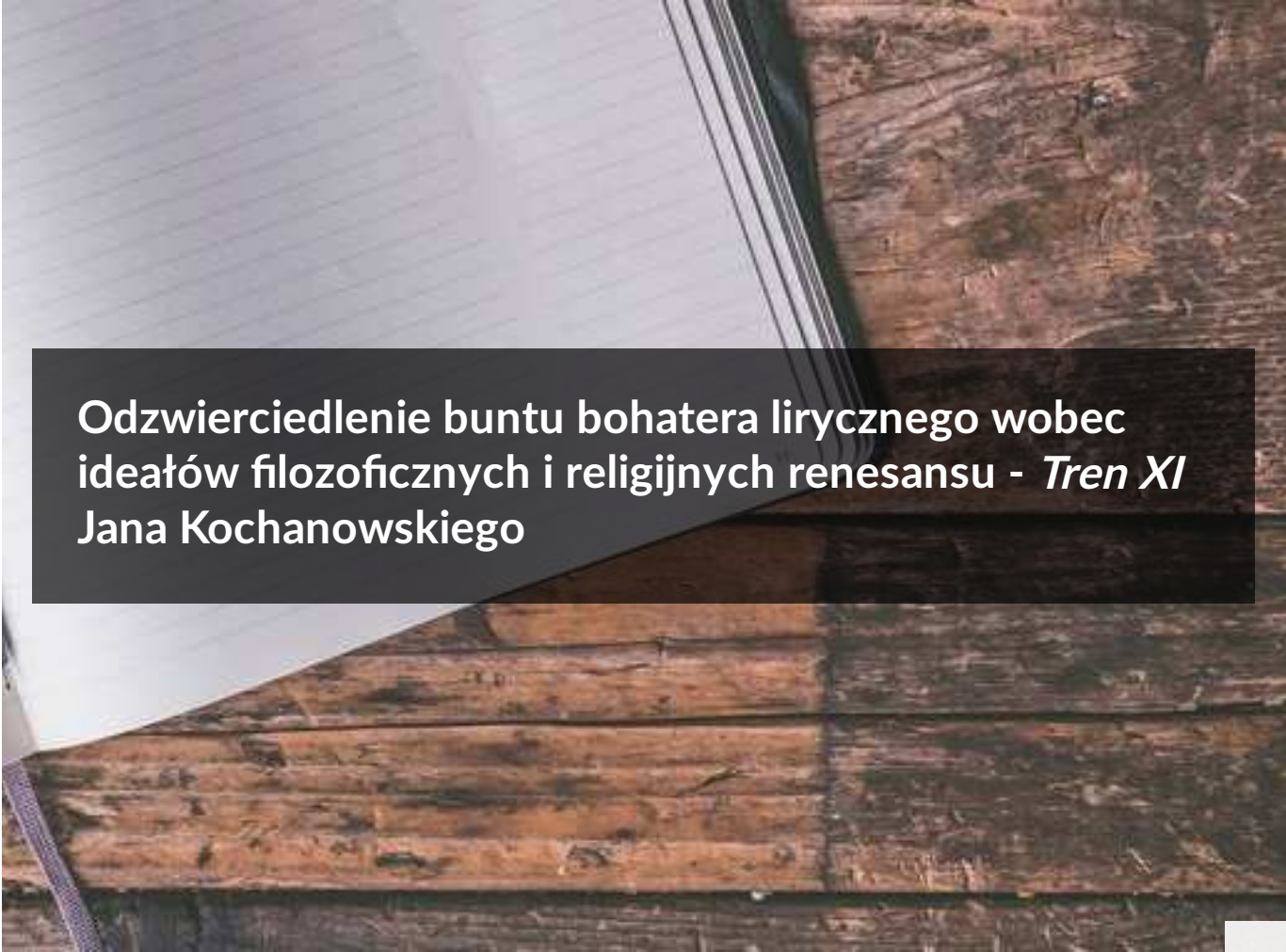

Odzwierciedlenie buntu bohatera lirycznego wobec ideałów filozoficznych i religijnych renesansu - *Tren XI* Jana Kochanowskiego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Gra edukacyjna](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Janusz Pelc, *Renesansowa koncepcja człowieka w "Trenach" Jana Kochanowskiego*, „Pamiętnik Literacki” 1968, nr 59/3, s. 71–73.
- Źródło: Janusz Pelc, *Renesansowa koncepcja człowieka w „Trenach” Jana Kochanowskiego*, „Pamiętnik Literacki” 1968, nr 59/3.
- Źródło: Wacław Borowy, *Kamienne rękawiczki*, [w:] *Antologia polskiego eseju literackiego w opracowaniu szkolnym*, oprac. Krystyna Heska – Kwaśniewicz, Bogdan Zeler, wybór Małgorzata Krakowiak, Katowice 1998, s. 42–53.
- Źródło: *Tren XI*, [w:] Jan Kochanowski, *Treny*, Wrocław 2019, s. 51.

Odzwierciedlenie buntu bohatera lirycznego wobec ideałów filozoficznych i religijnych renesansu - *Tren XI* Jana Kochanowskiego

Tren XI Jana Kochanowskiego jest utworem wyjątkowym w całym cyklu *Trenów*. Posiada on niepowседневną tematykę, która wchodzi w radykalny konflikt z renesansowymi ideami. W utworze tym przedstawiony został bunt bohatera podjęty przeciwko wyznawanym wartościom filozoficznym i religijnym. Jest on wynikiem rozpacz i poczucia niesprawiedliwego cierpienia. Ukazuje poważny kryzys wartości i wiary poety. Ten bunt pojawił się już w poprzednim utworze cyklu, lecz w *Trenie XI* gorycz i ból poety przybierają na sile do takiego stopnia, że powodują zanegowanie wszelkich ideałów jego epoki.

Twoje cele

- Poznasz renesansową wizję świata.
- Wyjaśnisz, na czym polegał bunt podmiotu lirycznego w *Trenie XI*.
- Dokonasz analizy i interpretacji *Trenu XI* Jana Kochanowskiego.

Przeczytaj

Tren XI jest rozrachunkiem z dotychczasowymi przekonaniem, wiarą w sens i ład życia. Dzieje się tak z powodu osobistego nieszczęścia. Pod wpływem cierpienia poddany krytyce zostaje dotychczasowy system wartości, charakterystyczny dla epoki renesansu (zanegowanie cnoty, [stoickiego](#) spokoju, rozumu, wiary w Bożą opatrzność nad światem). Rodzą się liczne pytania egzystencjalne. Człowiek uświadamia sobie kruchość życia, brak wpływu na koleje losu, nieprzewidywalność zdarzeń. Śmierć dziecka jest najcięższym doświadczeniem życiowym, przeżycie go prowadzi do obalenia dotychczasowego systemu filozoficznego oraz wyznawanej wiary.

Władysław Łuszczkiewicz, *Jan Kochanowski z Urszulką*, przed 1900
Źródło: domena publiczna.

” Tren XI

„Fraszka cnota”, powiedział Brutus porażony.
Fraszka, kto sie przypatrzy, fraszka z każdej strony.
Kogo kiedy pobożność jego ratowała?
Kogo dobroć przypadku złego uchowała?
Nieznajomy wróg jakiś miesza ludzkie rzeczy,
Nie mając ani dobrych, ani złych [na pieczy](#).
Kędy jego duch [wienie](#), żaden nie [uleże](#):
[Praw li, krzyw li](#), bez braku każdego dosięże.
A my rozumy swoje przedsię udać chcemy,

Hardzi między prostaki, że nic nie umiemy.
Wspinamy się do nieba, Boże tajemnice
Upatrując, ale wzrok śmiertelnej źrzenice
Tępy na to; sny lekkie, sny płocze nas bawią,
Które się nam podobno nigdy nie wyjawiają.
Żałości, co mi czynisz? Owa już oboje
Mam stracić – i pociechę, i baczenie swoje?

Źródło: *Tren XI*, [w:] Jan Kochanowski, *Treny*, Wrocław 2019, s. 51.

Tren XI należy analizować w szerszym kontekście całego cyklu *Trenów* Jana Kochanowskiego, które możemy traktować jako epicedium – utwór żałobny, za twórcę którego uważa się Symonidesa, greckiego liryka. Epicedium ma określony schemat retoryczny, który w przypadku *Trenów* można podzielić na trzy części:

Tren XI jest doskonałym przykładem *luctos*, w którym Jan Kochanowski kontynuuje swoje żałobne przemyślenie po śmierci córki Urszuli. Sama postać dziewczynki tu nie występuje. W miejscu wspomnień o zmarłej córeczce znajdują się przemyślenia na temat wiary i pobożności oraz filozoficzna refleksja nad przeżywanym bólem. *Tren XI* jest ważny z jeszcze jednego powodu: ukazuje bunt poety wobec wyznawanych dotychczas wartości.

Analiza stylistyczna

Od pierwszego wersu utworu poeta buduje nastrój ukazujący sprzeciw wobec wydarzeń, które go spotkały. W celu ukazania żalu Kochanowski sięgnął po wykrzyknienie: *Fraszka cnota*, które jest parafrazą wypowiedzi Brutusa, brzmiącej w oryginale: *O nędzna cnoto*. Poeta w ten sposób od samego początku utworu buduje liryczny i ironiczny obraz rozterki i poczucia marności.

Kochanowski sięga też po pytania retoryczne: *Kogo kiedy pobożność jego ratowała? Kogo dobroć przypadku złego uchowała? Żałości, co mi czynisz? Mam stracić – i pociechę, i baczenie swoje?* Pytania te mają na celu ukazać bezradność pytającego wobec oczekiwań co do wartości cnót towarzyszących osobie ufającej Bogu.

Dodatkowo Kochanowski używa [anafory](#), by podkreślić swoje zwątpienie. Dodatkowo w *Trenie* znajdują się inne powtórzenia, które umacniają po pierwsze rytm utworu, a po drugie mają za zadanie spotęgować uczucie błahości i marności istnienia wiary w szczęśliwość i błogosławieństwo osoby pokładającej nadzieję w cnotach.

W wielu miejscach w swoim *trenie* Kochanowski używa pierwszej osoby liczby mnogiej dla określenia podmiotu lirycznego, chcąc zapewne w ten sposób podkreślić, że jego doświadczenia są uniwersalne i typowe dla każdego człowieka, który prędzej czy później styka się z żałobą. Wydaje również się w ten sposób dowodzić, że żadna z cierpiących osób nie jest w stanie odpowiedzieć na pytania retoryczne pojawiające się w utworze.

Bunt podmiotu lirycznego

” Wacław Borowy

Kamienne rękawiczki

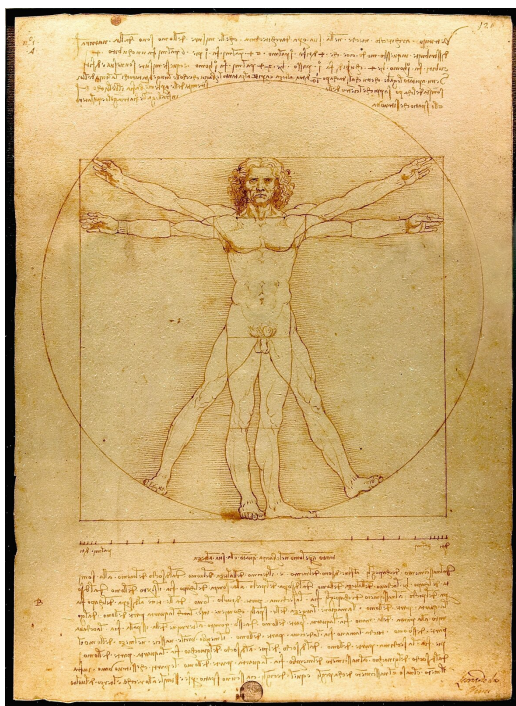
Kiedy tak widzimy Kochanowskiego borykającego się ze sprawami, które i nas dzisiaj przejmują i dręczą, odczuć możemy, jak nam jest bliski. A wystarczy odczytać *Treny*, aby sobie uprzytomnić, że znane mu były i innego porządku rozdarcia duchowe, przez nasze także czasy przeżywane: straszliwe wątpliwości moralne i religijne, oscylacje od wiary do niewiary, od krzepiącego modlitewnego zaufania aż do rebelii przeciwko porządkowi świata i do skamieniałej sceptycznej apatii. [...]

Źródło: Wacław Borowy, *Kamienne rękawiczki*, [w:] *Antologia polskiego eseju literackiego w opracowaniu szkolnym*, oprac. Krystyna Heska – Kwaśniewicz, Bogdan Zeler, wybór Małgorzata Krakowiak, Katowice 1998, s. 42–53.

Tren XI jest w pewien sposób wyjątkowy, ponieważ Kochanowski wyraża w nim olbrzymi bunt przeciwko najważniejszym wartościom swojej epoki. Poeta kwestionuje wszelkie ideały, które są w jego czasach najważniejsze: religijność i potrzebę pobożności a nawet samą cnotę dobroci pytając, czy któraś z tych wartości uratowała kiedykolwiek kogokolwiek przed cierpieniem: *Kogo kiedy pobożność jego ratowała?, Kogo dobroć przypadku złego uchowała?* Wskazuje, że religijność, która miała być źródłem nadziei i pociechy nie zdała egzaminu. Bycie dobrym miało sprawiać, że

człowiek postępujący w zgodzie z chrześcijańskimi wartościami miał otrzymać nagrodę za swoje życie. Tymczasem podmiot liryczny utworu twierdzi, że wszystkie te obietnice są marne, nieznaczące i złudne. Pod tym względem Kochanowski przypomina biblijny obraz Hioba, który lamentuje nad bezsensownością wszystkiego, a nawet rzuca oskarżenie samemu Bogu.

Chrześcijanie epoki renesansu wierzyli, że pobożność i ufność, to cechy ludzi dobrych i zasługujących na szczęście. Natomiast to niewierni i źli mieli w zamian za swoje uczynki być obdarowani cierpieniem. Podmiot liryczny mocno podkreśla, że to nieprawda, że mimo swojej dobroci i pobożności doznał strasznego i niewytłumaczalnego cierpienia. W utworze ludzki los zostaje określony jako zupełnie niezależny od ludzkich uczynków a nawet człowiekowi wrogi: *Nieznajomy wróg jakiś miesza ludzkie rzeczy* – mówi poeta i dodaje: **Kędy jego duch więnie, żaden nie uleże: / Praw li, krzyw li, bez braku każdego dosięże,** co oznacza, że nie wierzy, by dało się na ten los wpłynąć w jakikolwiek sposób.

Główną ideą filozofów renesansowych było postrzeganie działalności człowieka jako efektu ludzkiego rozumu, który miał zrozumieć wszystko i zinterpretować rzeczywistość. Renesans miał stanowić przełom w postrzeganiu świata, który zapewniłby

Podmiot liryczny mówi: *Hardzi między prostaki, że nic nie umiemy. / A my rozumy swoje przedsię udać chcemy.* Zdaje sobie więc sprawę z tego, że żadna wiedza i żaden oświecony umysł nie jest go w stanie uchronić przed cierpieniem. Podkreśla arogancję osób, które są dumne ze swojego wykształcenia, lecz poddane kolejom losu nie są w stanie zrobić ze swojego umysłu żadnego pożytku. Bez względu na swoje zasługi człowiek pozostaje bezradny wobec wyroków losu. Żadna mądrość nie pozwoli zrozumieć tajemnic życia. Wszyscy – i mędrcy, i prości ludzie, pozostają bezradni wobec kolei losu. Człowiek nie potrafi odgadnąć ani zrozumieć działania świata, ani boskich

człowiekowi szczęście oparte na jego
intelekcje.

Źródło: Leonardo da Vinci, *Człowiek witruiwiański*,
dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/>,
domena publiczna.

wyroków. Pozostają mu jedynie domysły
i niepewność przyszłości.

Jednak w ostatnich wersach podmiot
zaczyna wnioskować i zdawać sobie

sprawę z faktu, że przemawia przez niego wielki żal i pyta: *Żałości, co mi czynisz?* Po uniesieniu i buncie przeciwko niesprawiedliwości nachodzi go refleksja, że emocje, które przez niego przemawiają, nie muszą być prawdziwym obrazem rzeczywistości. Tym samym *Tren XI* staje się historią człowieka, który buntuje się przeciwko cierpieniu i który w żałobie jest w stanie odrzucić wszelkie wartości, w które wierzył i które wyznawał. Żal okazuje się być na tyle silną emocją, że czyni bohatera człowiekiem buntującym się i prowadzącym [dyskurs](#) ze wszystkim tym, co dotychczas postrzegał jako cnoty i ideały.

Janusz Pelc wysnuwa więc wniosek:

” Janusz Pelc

Renesansowa koncepcja człowieka w „Trenach” Jana Kochanowskiego

Często o sposobie widzenia i rozumienia rzeczywistości, miejsca artysty w niej, miejsca człowieka w ogóle, decydowały przede wszystkim czynniki subiektywne. Tym chyba głównie tłumaczyć należy melancholijną, nierzadko tragiczną wizję świata i człowieka w liryce.

Źródło: Janusz Pelc, *Renesansowa koncepcja człowieka w „Trenach” Jana Kochanowskiego*, „Pamiętnik Literacki” 1968, nr 59/3.

Słownik

anafora

(gr. *anaphorá* – podniesienie) figura stylistyczna polegająca na powtórzeniu tego samego wyrazu lub zwrotu na początku kolejnych zdań, wersów, zwrotek

dyskurs

(łac. *discursus* – rozmowa, rozprawa, rozumowanie) – dyskusja, rozmowa na tematy naukowe; także wywód przeprowadzony na zasadzie logicznego wnioskowania

stoicyzm

(gr. *he stoa he poikile*) – postawa życiowa i intelektualna rozpowszechniona przez szkołę stoików, którą założył Zenon z Kition; celem postawy stoickiej jest życie zgodne z cnotą, pojmowaną jako harmonia rozumnych działań człowieka, opartych na porządku racjonalnej natury; cechuje ją stała samoświadomość i odczuwanie siebie jako części kosmosu, spokój wewnętrzny, opanowanie emocji, kierowanie się rozumem; nazwa nurtu pochodzi od greckiego określenia „brama malowana”

Mapa myśli

Polecenie 1

Zapoznaj się z mapą myśli. Wpisz w puste pomarańczowe pola cytaty z *Trenu XI* Jana Kochanowskiego obrazujące podane na mapie myśli informacje.

” Tren XI

„Fraszka cnota”, powiedział Brutus porażony.
Fraszka, kto sie przypatrzy, fraszka z każdej strony.
Kogo kiedy pobożność jego ratowała?
Kogo dobroć przypadku złego uchowała?
Nieznajomy wróg jakiś miesza ludzkie rzeczy,
Nie mając ani dobrych, ani złych na pieczy.
Kędy jego duch więnie, żaden nie ulęże:
Praw li, krzyw li, bez braku każdego dosięże.
A my rozumy swoje przedsię udać chcemy,
Hardzi między prostaki, że nic nie umiemy.
Wspinamy sie do nieba, Boże tajemnice
Upatrując, ale wzrok śmiertelnej źrzenice
Tępy na to; sny lekkie, sny płocze nas bawią,
Które sie nam podobno nigdy nie wyjawią.
Żałości, co mi czynisz? Owa już oboje
Mam stracić - i pociechę, i baczenie swoje?

Źródło: *Tren XI*, [w:] Jan Kochanowski, *Treny*, Wrocław 2019, s. 51.

Polecenie 2

Bazując na informacjach na mapie myśli, opisz koncepcję świata i człowieka w *Trenie XI*.

Gra edukacyjna

Polecenie 1

Przed rozwiązaniem gry edukacyjnej zapoznaj się uważnie z *Trenem XI* Jana Kochanowskiego i z informacjami zawartymi w przypisach do tego tekstu.

Opowiedz współczesnym językiem o swoich refleksjach dotyczących *Trenu XI* Jana Kochanowskiego w kontekście dołączonych do tekstu objaśnień. Nie streszczaj. Możesz cytować.

” Tren XI

„Fraszka cnota”, powiedział Brutus porażony.
Fraszka, kto sie przypatrzy, fraszka z każdej strony.
Kogo kiedy pobożność jego ratowała?
Kogo dobroć przypadku złego uchowala?
Nieznajomy wróg jakiś miesza ludzkie rzeczy,
Nie mając ani dobrych, ani złych na pieczy.
Kędy jego duch więnie, żaden nie ulęże:
Praw li, krzyw li, bez braku każdego dosięże.
A my rozumy swoje przedsię udać chcemy,
Hardzi między prostaki, że nic nie umiemy.
Wspinamy sie do nieba, Boże tajemnice
Upatrując, ale wzrok śmiertelnej źrzenice
Tępy na to; sny lekkie, sny płocze nas bawią,
Które sie nam podobno nigdy nie wyjawią.
Żałości, co mi czynisz? Owa już oboje
Mam stracić – i pociechę, i baczenie swoje?

Źródło: *Tren XI*, [w:] Jan Kochanowski, *Treny*, Wrocław 2019, s. 51.

PRZYPISY W OPRACOWANIU JANUSZA PELCA

Brutus porażony – Brutus pokonany. Zabójca Juliusza Cezara, tyranobójca Marcus Junius Brutus (85 – 42 p. n. e.) pokonany został pod Filippi (Macedonia) przez mściciela Cezara, Oktawiana Augusta (późniejszego cesarza), po klęsce popełnił samobójstwo,

a rzucając się na miecz miał zawołać jak Eurypidesowy Herakles: „O nędzna cnoto, byłaś tedy tylko [czczym] słowem, a ja cię czciłem jako coś rzeczywistego, ty zaś byłaś niewolnicą Losu”.

Fraszka cnota – cnota nic nie znaczy.

Kogo dobroć przypadku złego uchwala – sens: kogo dobroć uchwalała od złego przypadku.

Nieznajomy wróg – nieprzewidziany los, fatum.

Nie uleże – nie skryje się, nie uchwala się.

Krzyw li – czy też winny, nieprawdy.

Bez braku – bez wyjątku.

A my rozumy swoje przed się udać chcemy – A my przecież chcemy udawać rozsądnych.

Hardzi między prostaki, że nic nie umiemy – Wynosimy się między prostaczkami rozumem, a w istocie nic nie wiemy.

Miedzy – między.

Boże tajemnice /Upatrując – pragnąc przejrzeć, poznać tajemnice boskie.

Sny lekkie, sny płocze nas bawią, Które się nam podobno nigdy nie wyjawia – rozum ludzki bada pozory rzeczy, ale wbrew własnemu mniemaniu ludzi nie przenika istoty rzeczy.

Jan Kochanowski, *Treny*, opracował Janusz Pelc, Wrocław 1969, s. 20 – 21.

Polecenie 2

Rozwiąż interaktywny quiz i sprawdź, czy dobrze interpretujesz *Tren XI* Jana Kochanowskiego. Przed tobą 9 pytań o rosnącym poziomie trudności. Na każdą odpowiedź masz 30 sekund.

Test

Zagraj i sprawdź, czy dobrze interpretujesz "Tren XI" Jana Kochanowskiego

Poziom trudności:

Limit czasu:

InteractiveTest.d
ifficultyLevel.easy

4 min

Twój ostatni wynik:

-

Trwa wczytywanie...

Ćwiczenie 1

Zanim przystąpisz do analizy i interpretacji *Trenu XI* Jana Kochanowskiego ustal i uporządkuj niezbędne informacje. Zapisz je w punktach.

Ćwiczenie 2

Umieść *Tren XI* Jana Kochanowskiego na schemacie ilustrującym fazy przeżywania żałoby z powodu utraty ważnej osoby.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Odzwierciedlenie buntu bohatera lirycznego wobec ideałów filozoficznych i religijnych renesansu - *Tren XI* Jana Kochanowskiego

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

- 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;
- 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;
- 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;
- 14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
- 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 7) odróżnia dyskusję od sporu i kłótni;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- 4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;
- 10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego

doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Lektura obowiązkowa

11) Jan Kochanowski, wybrane pieśni, w tym: Pieśń IX ks. I, Pieśń V ks. II; psalmy, w tym Psalm 13, Psalm 47; tren IX, X, XI, XIX; Odprawa posłów greckich;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele lekcji. Uczeń:

- pozna renesansową wizję świata;
- wyjaśni, na czym polegał bunt podmiotu lirycznego w *Trenie XI*;
- dokona analizy i interpretacji *Trenu XI* Jana Kochanowskiego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;

- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- fabuła z kubka.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel prosi chętnych uczniów o przygotowanie nagrania, które ich zdaniem, będzie dobrze ilustrować *Tren XI* Jana Kochanowskiego. Wszyscy uczniowie zapoznają się w domu z tym trenem.

Faza wprowadzająca:

1. Aktywne słuchanie utworu muzycznego. Prowadzący odtwarza nagranie przygotowane w domu przez uczniów (lub kilka nagrań). Po wysłuchaniu utworu uczestnicy dzielą się refleksjami na jego temat i uzasadniają, czy ich zdaniem dany utwór stanowi ilustrację *Trenu XI* czy też nie. Uzasadniają swoje odpowiedzi.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treściami w sekcji „Wprowadzenie” oraz „Przeczytaj”. Chętna osoba podsumowuje informacje dotyczące tego, jaka była renesansowa wizja świata oraz na czym polegał bunt podmiotu lirycznego w *Trenie XI*.
2. Uczniowie zapoznają się z mapą myśli. Wpisują w puste pola cytaty z *Trenu XI* obrazujące podane na mapie myśli informacje. Następnie tworzą w parach krótką notatkę o koncepcji świata i człowieka w *Trenie XI*.
3. Uczniowie indywidualnie rozwiązują grę edukacyjną. Wykonują również ćwiczenia z sekcji „Gra edukacyjna”. Nauczyciel sprawdza poprawność odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. Fabuła z kubka. Nauczyciel przygotowuje trzy pudełka z napisami: Zdarzenia, Bohaterowie, Miejsce akcji. Następnie dzieli uczestników zajęć na trzy zespoły. Każdemu z nich przydziela jedną kategorię. Uczniowie wypisują na karteczkach propozycje i wrzucają je do odpowiedniego pudełka. Przedstawiciele drużyn kolejno losują po jednym hasle z każdego pojemnika, po czym grupy piszą opowiadanie, wykorzystując wylosowane elementy.

Źródło: Jan Matejko, *Jan Kochanowski nad zwłokami Urszulki*, domena publiczna.

Praca domowa:

1. Dokonaj pisemnej analizy i interpretacji *Trenu XI* Jana Kochanowskiego.

Materiały pomocnicze:

- Janusz Pelc, *Renesansowa koncepcja człowieka w „Trenach” Jana Kochanowskiego*, „Pamiętnik Literacki” 1968, nr 59/3.
- Mirosław Korolko, *Jana Kochanowskiego żywot i sprawy. Materiały, komentarze, przypuszczenia*, Warszawa 1985.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Mapa myśli”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.